

AO SAMEN TEGEN MENSENHANDEL

INLEIDING

Hierbij ontvangt u ter voorbereiding van het debat over het Programma 'Samen tegen Mensenhandel' input van de Coalitie tegen Seksuele Kinderuitbuiting¹. Onze coalitie focust zich voornamelijk op het stoppen van seksuele uitbuiting van minderjarigen in Nederland. En niet zonder reden. Volgens de Nationaal Rapporteur blijft circa 89% van de minderjarige meisjes die in Nederland seksueel wordt uitgebuit onzichtbaar². De opbrengsten zijn hoog, de pakkans is laag en ook de gemiddelde straf die wordt opgelegd – wanneer het al tot een veroordeling komt – is al jaren gering. Dat is een onacceptabel gegeven waarin wij niet in kunnen en mogen berusten.

Met dit programma komt het kabinet tegemoet aan de ambitie uit het regeerakkoord om de aanpak van mensenhandel te versterken. Vanuit onze coalitie beschouwen wij dit als een belangrijke eerste stap naar een effectievere aanpak van mensenhandel.

Desalniettemin zijn wij ervan overtuigd dat deze eerste stap op zichzelf niet voldoende is om de genoemde ambitie waar te maken. Op belangrijke onderdelen zijn de kabinetsplannen nog vatbaar voor verbetering en het ligt nu aan uw Kamer om die handschoen op te pakken. Naast belangrijke wijzigingen, zijn hier wel extra middelen voor nodig. Het programma voorziet hier – behalve voor de opvang – niet in.

Met het onderliggende stuk beoogt de Coalitie invulling te geven aan de uitgestoken hand van het kabinet. Niet voor niets heeft het programma de titel 'Samen tegen Mensenhandel' meegekregen. Dat klinkt als muziek in onze oren. De strijd tegen mensenhandel zien wij als een gemeenschappelijke opdracht waarin we elkaar kunnen en moeten versterken.

Mocht u naar aanleiding van onze bijdrage aanvullende vragen of opmerkingen hebben, schroom dan niet om contact met ons op te nemen³. Wij wensen u een vruchtbaar debat toe met de nieuwe staatssecretaris, mevrouw Broekers-Knol.

Shamir Ceuleers (CKM)

Iara de Witte (Defence for Children-ECPAT)

Johannes Dijkstra (Fier)

¹ Binnen deze coalitie hebben het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM), Defence for Children-ECPAT en Fier de krachten gebundeld om de seksuele uitbuiting van minderjarigen in Nederland een halt toe te roepen.

² <https://nationaalrapporteur.nl/actueel/2017/minderjarige-meisjes-vaker-slachtoffer-van-seksuele-uitbuiting-dan-gedacht.aspx>, oktober 2017 & <https://nationaalrapporteur.nl/actueel/2017/voor-het-eerst-inzicht-in-werkelijke-aantal-slachtoffers-mensenhandel.aspx>, ook opvolgende rapportages laten zien dat er geen verbetering heeft plaatsgevonden. Zie bijv. <https://nationaalrapporteur.nl/actueel/2018/mensenhandel-nog-niet-beter-in-beeld.aspx>.

³ Shamir Ceuleers is fungeert als coördinator en eerste contactpersoon en is te bereiken op sceuleers@ckm-fier.nl of 0626974077

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	1
Inhoudsopgave	2
Opsporing	3
Digitale opsporing	4
Eetstoornissen	5
Aangiftebereidheid	6
Klanten	7
Zorg	8
Weglopers (JenV deels verantwoordelijk)	8
Specialistische jeugdhulp (JenV coördinatiefunctie)	8
Risicogroepen	9
Monitoring	9

OPSPORING

Het thema mensenhandel is toegevoegd aan de Nationale Veiligheidsagenda⁴. Dit onderstreept het belang dat het kabinet hecht aan de aanpak van mensenhandel. Dat is uiteraard prijzenswaardig, temeer omdat we die prioritering de afgelopen jaren hebben gemist. Dat gemis in prioritering vertaalde zich bovendien ook in harde bezuinigingen welke ten koste zijn gegaan van de capaciteit en expertise van de mensenhandel teams van de politie. Nu is de politieke prioritering van de aanpak mensenhandel weer op orde, maar van het benodigde budget en de daaraan gelieerde doelstelling van herstel van capaciteit en expertise is echter nog geen sprake. Dit wordt ook erkend door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel in de laatste slachtoffermonitor⁵.

Nog belangrijker is dat dit blijkt uit de concrete uitwerking van de Veiligheidsagenda⁶ zelf. De ambitie is om in 2022, 240 verdachten bij het OM in beeld te hebben (hierna: verdachten), terwijl het aantal verdachten in 2012 nog op 261 stond. Dat betekent dat de ambitie voor 2022 ongeveer 8% lager ligt dan het aantal verdachten dat in 2012 daadwerkelijk in beeld was. Dat feit verdraagt zich wat ons betreft moeilijk met de ambitie van dit kabinet om de aanpak van mensenhandel te versterken.

Maar onze zorgen richten zich niet alleen op de kwantitatieve doelstellingen die achterblijven. Uit de onlangs uitgekomen Dadermonitor blijkt een andere zorgelijke tendens, namelijk dat de opsporing zich noodgedwongen steeds meer lijkt te richten op de minder complexe zaken, waardoor het mogelijk is dat de grotere criminele netwerken steeds vaker buiten beeld blijven⁷.

Daarnaast houdt de Nationale Veiligheidsagenda voorslagnog geen rekening met de bevoegdheid van burgemeesters om op lokaal niveau de veiligheidsprioritering te bepalen. Het is niet ondenkbaar dat deze lokale prioritering op gespannen voet zal komen te staan met de prioritering van het kabinet, zoals ook onlangs bleek in Amsterdam⁸ waar de bestrijding van mensenhandel moest plaatsmaken voor andere prioriteiten. Tot slot is het van belang dat de afhankelijkheid van aangiften voor

⁴ Zie: Kamerbrief over beleidsdoelstellingen politie 2019–2022, 14 november 2018, Minister Grapperhaus van Justitie & Veiligheid, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/14/tk-brief-veiligheidsagenda>

⁵ "Het jaarlijks opleiden van extra gespecialiseerde rechercheurs moet dan ook veeleer worden gezien als inhaalslag dan als een uitbreiding van capaciteit binnen de AVIMs", p. 22. Ook constateert de NRM dat het ontbreekt aan een duidelijke probleemanalyse welke ten grondslag liggen aan de extra impulsen en aan heldere, meetbare doelstellingen (P. 24). Slachtoffermonitor Mensenhandel: 2013–2017, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, <https://nationaalrapporteur.nl/Publicaties/Slachtoffermonitor-mensenhandel-2013-2017/slachtoffermonitor-mensenhandel-2013-2017.aspx>

⁶ <https://www.regioburgemeesters.nl/thema/sturing-op-politie/landelijke-beleidsdoelstellingen/veiligheidsagenda-2019-2022/>

⁷ "Dat betekent ofwel dat de onderzoeken zelf recentelijk smaller georiënteerd zijn, ofwel dat de opsporing zich recentelijk meer richt op kleinschaligere of minder complex menshandelssituaties. Als de mensenhandel die in Nederland voorkomt niet wezenlijk is veranderd zou dat betekenen dat er minder mogelijkheden zijn voor diepgaande onderzoeken of voor de opsporing van ingewikkelde en grootschalige mensenhandel. Dat zou een zorgelijke ontwikkeling zijn". P. 108, Dadermonitor mensenhandel 2013–2017, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, <https://nationaalrapporteur.nl/Publicaties/Dadermonitor-mensenhandel-2013-2017/dadermonitor-mensenhandel-2013-2017.aspx>

⁸ 'Nieuwe prioriteit van de politie: de drukte in de stad', 4 december 2018, Het Parool, <https://www.parool.nl/amsterdam/nieuwe-prioriteit-van-de-politie-de-drukke-in-de-stad-a4610772>

succesvolle vervolging wordt verminderd. Hier werken we zelf ook hard aan binnen de proeftuin aangiftebereidheid waarover later meer. Maar wil je die afhankelijkheid verminderen, zal je ook moeten investeren in ambtshalve onderzoek. Een dergelijke aanpak vereist meer capaciteit die op het moment gewoonweg niet beschikbaar is.

- Kan de staatssecretaris aangeven op welke manier de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de Veiligheidsagenda zich verhouden tot de ambitie van het regeerakkoord waarin werd aangekondigd dat de aanpak van mensenhandel versterkt zou worden? Is de staatssecretaris bereid om de mogelijkheden te onderzoeken om de teams mensenhandel van de politie en het OM verder te versterken?
- Deelt de staatssecretaris het belang van het verminderen van de afhankelijkheid van aangiften voor de succesvolle vervolging van seksuele uitbuiting? Deelt de staatssecretaris het belang van het meer inzetten op ambtshalve onderzoek? Hoe gaat zij zich hiervoor inzetten?
- Is de staatssecretaris voornemens om in gesprek te gaan met burgemeesters zodat de prioritering van de aanpak van mensenhandel op lokaal niveau overeenkomt met de landelijke ambitie?

DIGITALE OPSPORING

Ondanks het nodige werk wat wordt verricht, zoals met de webcrawler, bereiken ons ons geregeld signalen dat de opsporingsdiensten over te weinig budget, capaciteit en expertise beschikken om van de digitale opsporing mensenhandel prioriteit te maken⁹. Voor de mensenhandelaar en het slachtoffer zijn de offline- en online wereld steeds meer met elkaar verweven. Indien het kabinet daar nu niet voor kiest, loopt de aanpak van mensenhandel het risico om steeds verder achterop te raken bij de technologische ontwikkelingen. Een vergelijkbaar probleem speelt eveneens bij de zedenpolitie aldus de Nationaal Rapporteur¹⁰.

Op 1 maart jl. is de Wet Computercriminaliteit III van kracht gegaan¹¹. Dit is een belangrijke ontwikkeling waarmee juridische knelpunten in de strijd tegen mensenhandel zijn weggenomen. Eerder kon er, wanneer een klant een seksafpraak wilde maken met een minderjarige, geen strafvervolging plaatsvinden wanneer de 'minderjarige' daadwerkelijk een (meerderjarige) politierechercheur of een digitale bot betrof. De wet biedt de mogelijkheid om zogenaamde (digitale)

⁹ Tegelijkertijd moeten we constateren dat de webcrawler nog maar mondjesmaat wordt ingezet en het is de politie om verschillende redenen nog altijd niet gelukt om – drie jaar na de aankondiging ervan – de webcrawler landelijk uit te rollen en structureel te gebruiken. Zie ook de opmerking van de Nationaal Rapporteur, p. 35, Slachtoffermonitor Mensenhandel, 2013–2017 (oktober 2018).

¹⁰ <https://nationaalrapporteur.nl/actueel/2018/nationaal-rapporteur-zoek-vaker-digitaal-naar-sporen-van-seksueel-geweld-tegen-kinderen.aspx>

¹¹ Zoals bij Koninklijk besluit is vastgesteld, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2019-67.html>

lokpubers in te zetten zodat mensenhandelaren en klanten die op zoek zijn naar betaalde seks met minderjarigen kunnen worden vervolgd. Het blijft echter onduidelijk in hoeverre deze nieuwe bevoegdheden ook worden ingezet t.b.v. de strijd tegen mensenhandel. Minister Grapperhaus kon of wilde hier in ieder geval geen helderheid over verschaffen¹².

Het is daarbij opmerkelijk dat het kabinet investeert in de aanpak van cybercrime, maar dat de mensenhandel-aanpak niet meedeelt in die miljoeneninvestering. Zelfs al zou een bescheiden deel van de kabinetsinvestering cybercrime worden gereserveerd voor de aanpak van mensenhandel, zou dit concreet bijdragen aan het versterken van de aanpak mensenhandel.

- Erkent de staatssecretaris het risico dat de mensenhandel politie momenteel over onvoldoende capaciteit en expertise beschikt om de digitale strijd tegen mensenhandelaren op te voeren? Is zij bereid hier extra middelen voor uit te trekken, al dan niet in samenhang met dezelfde problematiek waar de zedenpolitie mee kampt? Kan de staatssecretaris toezeggen dat zij bij de komende begrotingsbehandeling ruimte gaat zoeken voor extra middelen?
- Is de staatssecretaris van mening dat de mensenhandel politie op het moment voldoende geëquipeerd is om de wettelijke verruiming van opsporingsbevoegdheden die de artikelen 248a en 248e Sr beschrijven optimaal te benutten?
- Kan de staatssecretaris aangeven of de mensenhandel politie deels aanspraak maakt op de €10 miljoen die het kabinet structureel heeft gereserveerd voor de uitvoering van de wet zodat er specifiek geïnvesteerd kan worden in de digitale opsporing van mensenhandel?

EETSTOORNISSEN

Mensenhandelaren, klanten en daders van zedendelicten loeren op potentiële slachtoffers die kwetsbaar zijn. Vanwege signalen¹³ over mogelijk misbruik/uitbuiting van minderjarige meisjes die kampen met eetstoornissen voert het CKM binnen onze coalitie onderzoek uit om na te gaan i) of dit slechts op incidentele basis gebeurt en zo nee ii) om zicht te krijgen op de wijze van misbruik en/of uitbuiting. Zoals u wellicht in de media heeft kunnen vernemen¹⁴, zijn wij onlangs naar buiten getreden met onze voorlopige resultaten omdat wij geschrokken zijn van onze bevindingen. Uw Kamer heeft op 4 juni jl. besloten hierover een plenair debat over te houden. Ten behoeve van dit overleg geven wij alvast het volgende mee. Op onze lokprofielen, waar we ons voor hebben gedaan als 14 en 15 jarigen werd massaal gereageerd door zogenaamde pro-ana coaches. Daarnaast hebben we

¹² Beantwoording van schriftelijke vragen van de leden Kuik (CDA) en Segers (ChristenUnie) over het bericht "Verscherpte aanpak klanten van jeugdprostitutie door politie en OM", Minister Grapperhaus (JenV), Nr: 2892, 3 juni 2019.

¹³ In 2013 werd de zogenaamde 'anorexia-verkrachter' veroordeeld en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel vroeg in 2016 in haar publicatie 'Zicht op kwetsbaarheid' nadrukkelijk aandacht voor deze groep.

¹⁴ Zie: <https://nos.nl/op3/artikel/2287012-pro-anorexia-coach-blijkt-vaak-man-met-seksuele-bedoelingen.html>. Ook in het buitenland speelt dit probleem. Zie tevens: 'Anorexia coaches' on Kik app prey on people with eating disorders', <https://www.theguardian.com/society/2019/mar/01/anorexia-coaches-kik-app-prey-eating-disorders>, 1 maart 2019.

onderzoek gedaan in hoeverre jonge vrouwen die kampen met eetstoornissen nare ervaringen hebben opgedaan met zogenaamde pro-ana coaches.

Een aantal cijfers op een rij:

- Via onze lokprofielen kwamen we in contact met 45 pro-ana coaches. In 64% van deze gesprekken werd er snel aangedrongen op naaktfoto's, hierbij werd er in 66% gevraagd naar foto's in ondergoed, in 21% om naaktfoto's. In drie gevallen werd er voorgesteld om af te spreken, in twee gevallen werd seks hierbij expliciet als doel genoemd.
- 57 vrouwen hebben meegedaan aan ons onderzoek. 70% gaf aan dat ze minderjarig waren ten tijde van het contact met de 'coach'. 96% van hen geeft aan dat de coach vroeg om foto's/filmpjes. In 89% werd er gevraagd naar foto's in ondergoed, 58% gaf aan dat er (ook) gevraagd werd naar naaktfoto's. In twee gevallen heeft het contact ook geleid tot gedwongen seksueel contact, waarbij er één destijds ook minderjarig was.
- Is de staatssecretaris ook van mening dat de opsporingsdiensten op dit moment over onvoldoende capaciteit en expertise beschikken om dergelijke onzichtbare groepen in beeld te krijgen, te beschermen en daders op te sporen?
- Is de staatssecretaris bereid om na te gaan welke andere kwetsbare groepen online een doelwit zijn voor misbruik/uitbuiting? Hoe staat het bijv. met licht verstandelijk beperkten?
- Op welke manier zal de coalitie meegenomen worden in aan – door de minister van JenV aangekondigde – bewustwordingscampagne¹⁵?

AANGIFTEBEREIDHEID

Vorig jaar verscheen het onderzoek 'Aangifte doe je niet'. Onderzocht werd waarom minderjarige slachtoffers mensenhandel nauwelijks overgaan tot het doen van aangifte. De politie heeft besloten om onze bevindingen en aanbevelingen om te zetten in een proeftuin. Op dit moment zijn de politie, het CKM en het OM hard bezig om deze proeftuin nader vorm te geven, uw Kamer wordt daar uiteraard van op de hoogte gehouden. Een knelpunt welke we uw Kamer nu al mee willen geven is de rol van de recherchepsychologen binnen de politie. De politie heeft de laatste jaren al een positieve slag gemaakt in het zo traumasensitief mogelijk horen van het slachtoffer. Desondanks blijft het verklaren bij de politie een ingrijpende gebeurtenis. Binnen de pilot willen we daarom extra inzetten op de rol van de recherchepsycholoog die voor en tijdens het gehoor kan adviseren en eventueel bijsturen. Graag zouden we dit binnen de proeftuin willen monitoren, maar of dit gaat lukken, blijft vooralsnog onduidelijk vanwege capaciteitsgebrek.

¹⁵ "Minister: pro-ana coaches 'walgelijk', in najaar campagne", 31 mei 2019, <https://nos.nl/op3/artikel/2287050-minister-pro-anorexia-coaches-walgelijk-in-najaar-campagne.html>

- Erkent de staatssecretaris dat er – politiebreed – een tekort is aan recherchepsychologen en erkent zij de potentiële positieve rol die deze recherchepsychologen kunnen spelen bij het verbeteren van het traumasensitief horen van slachtoffers?
- Is de staatssecretaris bereid te bezien of – en op welke wijze – de capaciteit van de recherchepsychologen te verhogen?

KLANTEN

Een effectieve bestrijding van seksuele uitbuiting kan niet zonder een effectieve bestrijding van de vraagkant. Desondanks geeft Minister Grapperhaus in reactie op vragen van uw Kamer het volgende aan: “In het programma *Samen tegen Mensenhandel* is dan ook oog voor deze rol van (...) klanten. Het programma kent op dit moment echter geen specifieke maatregelen die zien op de bestrijding van de vraagkant van seksuele uitbuiting van minderjarigen¹⁶”. Daar is echter alle aanleiding voor. Tussen 2015 en 2018, zo blijkt uit beantwoording van dezelfde Kamervragen, zijn er 93 klanten die seks hebben gehad met minderjarigen veroordeeld. Om deze cijfers in perspectief te plaatsen: het slachtoffer in de Valkenburgse zedenzaak had volgens een schatting van het Openbaar Ministerie 4 tot 5 klanten per dag. In totaal betekent dat er bij dit ene slachtoffer 60 tot 80 klanten betrokken waren¹⁷. Nu het programma zelf geen maatregelen bevat, geven wij uw Kamer de volgende aandachtspunten mee:

- Is de staatssecretaris met ons van mening dat de strafvervolging van klanten gebaat is bij een uniforme aanpak door de mensenhandel politie of zeden? Kan de staatssecretaris ervoor zorg dragen dat een dergelijke uniforme aanpak er komt? Kan de staatssecretaris aangeven – bij gebrek van een dergelijke ambitie in het programma – wat haar concrete doelstellingen zijn op dit gebied?
- Kan de staatssecretaris aangeven hoe een rechter nu de vergewisplicht van een klant toetst? Strookt dit met de visie en ambitie van het kabinet om de aanpak van mensenhandel te vervolgen? Aan welke maatregelen denkt de staatssecretaris om die vergewisplicht nader aan te scherpen dan wel te verhelderen?
- Klopt het dat klanten die seks hebben gehad met minderjarigen niet standaard worden vervolgd en dat hier bijvoorbeeld ook regionale verschillen in bestaan qua aanpak van vervolging? Kan de staatssecretaris aangeven of zij het belang deelt dat deze klanten altijd worden vervolgd? Kan de staatssecretaris op welke wijze dit uitgangspunt consequenties heeft voor de capaciteit bij de politie?

¹⁶ Beantwoording van schriftelijke vragen van de leden Kuik (CDA) en Segers (ChristenUnie) over het bericht “Verscherpte aanpak klanten van jeugdprostitutie door politie en OM”, Minister Grapperhaus (JenV), Nr: 2892, 3 juni 2019.

¹⁷ Dossier van het Openbaar Ministerie inzake de Valkenburgse Zedenzaak, <https://www.om.nl/onderwerpen/strafzaken/strafzaken/valkenburgse/>

ZORG

We zijn ons ervan bewust dat de vaste Kamercommissie van J&V geen uitspraken doet over het Ministerie van VWS. Toch willen we in deze brief enkele zorgen aandragen rondom thema's op (deels of geheel) raakvlakken hebben met het werkgebied van het ministerie van VWS. Het ministerie van JenV heeft een coördinerende functie bij de uitvoering van dit programma. We geven uw Kamer mee om de coördinerende staatssecretaris op deze functie aan te spreken op de volgende thema's:

Weglopers (JenV deels verantwoordelijk)

Regelmatig lopen jongeren weg uit jeugdhulpinstellingen of keren zij niet terug na verlof. Hieronder bevinden zich ook slachtoffers van seksuele uitbuiting. Vermoedelijke slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn juist in de gesloten instelling geplaatst om te voorkomen dat zij weglopen en bijv. (opnieuw) in handen vallen van een loverboy. Als zij weglopen, lopen zij groot risico om (herhaald) slachtoffer te worden van een misdrijf zoals uitbuiting, jeugdprostitutie en verkrachting. De Nationale Ombudsman (2013) en het Actieplan Aanpak meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel van Commissie Azough (2014) hebben al belangrijke aanbevelingen gedaan om de samenwerking tussen de politie en jeugdzorg te verbeteren zodat deze meisjes zo snel mogelijk worden teruggevonden. Echter, het zo snel mogelijk terugvinden van deze meisjes is nog steeds een groot knelpunt en daarmee zijn deze eerder gedane aanbevelingen zijn nog steeds actueel.¹⁸

- Heeft de staatssecretaris in beeld hoeveel minderjarigen weglopen uit jeugdzorginstellingen en hoeveel daarvan (mogelijk) slachtoffer worden van strafbare feiten waaronder seksuele uitbuiting?
- Is de staatssecretaris bereid om samen met zijn collega's van VWS, de politie en jeugdhulpinstellingen te werken aan een convenant waarin duidelijke samenwerkingsafspraken worden gemaakt over preventie en de handelwijze bij weglopers om hen zo snel mogelijk in veiligheid te brengen?

Specialistische jeugdhulp (JenV coördinatiefunctie)

Specialistische jeugdhulp staat al jaren onder druk. Dat baart ons zorgen. Enerzijds omdat jongeren die verblijven in residentiele jeugdhulpvoorzieningen een verhoogd risico lopen om slachtoffer te worden van seksuele uitbuiting. Dat raakt uiteraard ook de opsporing. Anderzijds omdat slachtoffers van uitbuiting moeten kunnen rekenen op specialistische zorg en bescherming. De Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd concludeerde in 2018 dat er nog belangrijk verbeterpunten zijn bij de hulp aan slachtoffers van loverboys.¹⁹

¹⁸ De quick scan minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting die weglopen uit de instelling: Oorzaken, voorkomen en terugvinden van Defence for Children – ECPAT wordt verwacht in juni 2019.

¹⁹ Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd. (februari 2018). De kwaliteit van de gespecialiseerde jeugdhulp aan slachtoffers van loverboys. IGJ: Utrecht <https://www.igj.nl/documenten/rapporten/2018/03/29/de-kwaliteit-van-de-gespecialiseerde-jeugdhulp-aan-slachtoffers-van-loverboys>

- Kan de staatssecretaris aangeven op welke wijze het programma 'Samen tegen Mensenhandel' bijdraagt aan het verzekeren van beschikbaarheid en daadwerkelijke toegankelijkheid van specialistische jeugdhulp voor minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting? Komt de extra investering van het kabinet ten behoeve van de jeugdzorg ook ten goede aan deze doelgroep? Ziet de staatssecretaris nog ruimte ter verbetering?

Risicogroepen

Jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB) en psychiatrische problematiek (GGZ) lopen groot risico om slachtoffer te worden van mensenhandel. Daarom heeft het Landelijk Kenniscentrum LVB de producten van de commissie Azough in 2016 geschikt gemaakt voor professionals die werken in LVB- en GGZ-instellingen (*Azough 2*). De producten en aanbevelingen zijn in februari 2017 gepresenteerd aan de toenmalige staatssecretaris van VWS²⁰. Tot nu toe zijn deze producten echter blijven liggen, waardoor de kennis over deze problematiek en de kwetsbaarheid van deze groep voor uitbuiting nog niet optimaal is verspreid onder de instellingen. In het Programma 'Samen tegen Mensenhandel' is genoemd dat het Kenniscentrum al met ondersteuning van het ministerie van VWS is overgegaan tot implementatie van de aanpak van seksuele uitbuiting en LVB-jongeren. Echter, het ministerie van VWS heeft hierover nog niet definitief besloten.

- Kan de staatssecretaris toezeggen dat de producten die zijn ontwikkeld met het mede door dit ministerie gefinancierde project Azough 2 ook daadwerkelijk in gebruik worden genomen? Zo ja, op welke termijn gaat dit gebeuren?

MONITORING

Het programma geeft vele ambities weer met daarvoor ondernomen activiteiten. Heldere en concrete doelen missen. Indicatoren met streefwaarden zijn niet opgenomen. Er is weinig inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de voorgenoemde activiteiten. Op dit punt sluiten wij ons aan bij de opmerkingen die al door het Strategisch Overleg Mensenhandel (SOM) en de Nationaal Rapporteur zijn gemaakt.

- Kan de staatssecretaris aangeven hoe monitoring op de inzet en op het effect van het programma plaatsvindt? Kan de staatssecretaris de programmatekst aanvullen met meetbare indicatoren?

²⁰ Commissie presenteert aanbevelingen voor aanpak slachtoffers loverboys: <https://www.vgn.nl/artikel/25079>. en Handreikingen aanpak mensenhandel/loverboyproblematiek LVB en psychische problematiek: <https://www.kenniscentrumlvb.nl/product/handreikingen-aanpak-mensenhandel-loverboyproblematiek-lvb-en-psychische-problematiek/>.